

Prikaz

Rukopis primljen 4. 3. 2021.

Prihvaćen za tisak 14. 3. 2021.

<https://doi.org/10.22210/govor.2020.37.13>**Diana Tomić***dtomic@ffzg.hr*

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Hrvatska

Izvještaj o radu Odjela za fonetiku od listopada 2016. do lipnja 2020. godine

U akademskoj godini 2016./2017. s radom je započelo predsjedništvo Odjela za fonetiku u sastavu: dr. sc. Diana Tomić (Odsjek za fonetiku), dr. sc. Ivančica Banković Mandić (Croaticum – Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik), dr. sc. Boška Munivrana Dervišbegović (Poliklinika SUVAG) i Ivana Šušković, prof. (Microton d.o.o.). Ciljevi rada predsjedništva bili su održati postojeće aktivnosti Odjela, otvoriti rasprave o statusu i pitanju fonetičara i proširiti djelovanje i aktivnosti.

Predavanja održana u sklopu Odjela za fonetiku (2016. – 2020.)

Tijekom četverogodišnjega mandata održano je 30 predavanja u sklopu šest tematskih ciklusa koji odražavaju interdisciplinarnost fonetike unutar hrvatske znanstvene i stručne zajednice. U nastavku ih navodimo kronološki.

1. Slušna pomagala – suvremeni pristup (koordinatorica Ivana Šušković, prof.)
 - Davor Šušković, mag. ing. el. techn. inf. (Microton d.o.o.): *Slušna pomagala danas – najnovija tehnologija* (7. studenoga 2016.)
 - Maja Lakuš, mag. educ. phon. rehab. (NEUROTH slušna pomagala d.o.o.): *Jednostrano ili obostrano nošenje slušnih pomagala* (28. studenoga 2016.)
 - dr. sc. Sanja Vlahović, dr. med. (Poliklinika SUVAG): *Osobitosti dijagnostike i intervencije kod male djece oštećenoga sluha* (19. prosinca 2016.)
 - prof. dr. sc. Robert Trotić, dr. med. (KBC "Sestre milosrdnice"): *Kirurgija naglušnosti i gluhoće* (30. siječnja 2017.)
 - Stjepan Dubec, prof. (Poliklinika SUVAG): *Dometi verbotonalne rehabilitacije* (27. veljače 2017.)

2. Percepcija govora (koordinatorica dr. sc. Boška Munivrana Dervišbegović)

- Sanja Lanc, mag. logopedije (Poliklinika SUVAG): *Poremećaji slušnoga procesiranja* (27. ožujka 2017.)
- dr. sc. Maja Kelić (Poliklinika SUVAG): *Fonološka obrada u djece s disleksijom* (24. travnja 2017.)
- Mateja Konjevod, mag. educ. phon. rehab. (Poliklinika SUVAG): *Utjecaj modifikacije govora na diskriminaciju frikativa u šestomjesečnih beba* (22. svibnja 2017.)

3. Inojezični hrvatski (koordinatorica dr. sc. Ivančica Banković Mandić)

- dr. sc. Marica Čilaš Mikulić (Croaticum – Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Važnost korekcije izgovora u inojezičnom hrvatskom iz perspektive nefonetičara* (30. listopada 2017.)
 - dr. sc. Sanda Lucija Udier (Croaticum – Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Ovladavanje enklitikama u hrvatskom kao inom jeziku* (27. studenoga 2017.)
 - dr. sc. Maša Musulin (Odsjek za romanistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Usporedba španjolskoga i hrvatskoga fonološkog sustava* (20. prosinca 2017.)
 - prof. dr. sc. Zrinka Jelaska (Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Umna slika fonema: govorni i pisani ostvaraj* (29. siječnja 2018.)
 - doc. dr. sc. Vesna Deželjin (Odsjek za talijanistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Zbog čega je usvajanje hrvatskih standardnih naglasaka italo fonim govornicima teško?* (26. veljače 2018.)
 - izv. prof. dr. sc. Željka Čelić (Odsjek za istočnoslavenske jezike i književnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Glasovi ruskoga jezika i hrvatska narječja kao pomoć pri njihovom usvajanju* (26. ožujka 2018.)
 - doc. dr. sc. Kristina Katalinić (Odsjek za hungarologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Usporedba mađarskoga i hrvatskoga fonološkog sustava iz perspektive mađarskoga kao L2* (30. travnja 2018.)
 - prof. dr. sc. Višnja Josipović-Smojver (Odsjek za anglistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Pedeset nijansi kontrastivne fonologije* (28. svibnja 2018.).
-

-
4. Interdisciplinarni pristupi proučavanju komunikacije (koordinatorica doc. dr. sc. Diana Tomić)
 - doc. dr. sc. Jelena Jurišić (Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu): *Komunikologija – interdisciplinarna znanost* (29. listopada 2019.)
 - dr. sc. Ivana Čerkez Britvić (Hrvatski sabor): *Komunikacija medija i parlamenta* (26. studenoga 2019.)
 - izv. prof. dr. sc. Berto Šalaj (Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu): *Populizam i demokracija* (17. prosinca 2019.)
 - doc. dr. sc. Sunčica Bartoluci (Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu): *Komunikologija i sport* (28. siječnja 2019.)
 - prof. dr. sc. Nada Zgrabljic Rotar (Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu): *Komunikacijske znanosti danas: novi mediji, nove teorije* (25. veljače 2019.)
 5. Suvremeni istraživački pristupi jeziku i govoru (koordinatorica doc. dr. sc. Diana Tomić)
 - prof. dr. sc. Julian Bradfield (Sveučilište u Edinburghu): *The sound of a spherical cow* (25. ožujka 2019.)
 - izv. prof. dr. sc. Marko Liker (Odsjek za fonetiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Koartikulacija: što sve ne znamo o govoru?* (15. travnja 2019.)
 - prof. dr. sc. Anita Peti-Stantić (Odsjek za južnoslavenske jezike Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Strukture vokabulara za strukture mišljenja: od fonetike do semantike* (20. svibnja 2019.)
 6. Umjetnički govor i glas (koordinatorice – sve članice predsjedništva)
 - Ivana Gusak Bilić, mag. edu. (Akademija dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu): *Naglasak na studiju glume* (1. listopada 2019.)
 - Dubravka Obad: *Glas i govor dramskoga glumca* (28. studenoga 2019.)
 - Baldo Mikulić (ORPHEUS – Škola za otkrivanje glasa): *Škola za otkrivanje glasa* (19. prosinca 2019.)
 - prof. dr. sc. Gordana Varošanec-Škarić (Odsjek za fonetiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Kvaliteta pjevačkoga glasa* (30. siječnja 2020.)
 - Bojan Pogrmilović, vokalni pedagog (AnsambL LADO): *Folklorne tehnike pjevanja i fiziologija glasa – vokalni višeboj* (27. veljače 2020.)
-

Inozemna gošća:

- Laura Rio, doktorandica (Odsjek za kognitivnu znanost Sveučilišta u Bolonji): *The Italian known and unknown – Everyday objects database* (13. veljače 2020.)

Iako smanjena posjećenost predavanja koju smo tijekom mandata pokušali povećati promjenom vremena i lokacije održavanja predavanja nije u potpunosti prevladana, nadamo se da će poslije pandemije želja za druženjem i razmjenom znanja, iskustava i ideja prevladati te da će se u publici tražiti mjesto više.

Sastanci Predsjedništva Odjela za fonetiku

Predsjedništvo je u prvom dijelu mandata održalo niz sastanaka na kojima se razgovaralo o statusu fonetičara na tržištu rada, poteškoćama s kojima se fonetičari suočavaju i o mogućim rješenjima istih. Sastanci su uključivali ostale udruge fonetičara (Hrvatsku strukovnu udruhu i Udrugu fonetičara u zdravstvu, Verbotonalnu udruhu) te smo stupili u kontakt s Hrvatskom udrugom audiologa i fonijatara koji, s obzirom na blisku profesionalnu suradnju, zainteresiranim fonetičarima omogućavaju članstvo.

Trenutačno su u izradi standardi zanimanja u kojima će biti opisan rad fonetičara. Za prijavu u registar zanimanja Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira izrađuju se dva standarda: fonetičar i klinički lingvist i fonetičar kao dio projekta Izazovi za društvene i humanističke znanosti: novi studiji i sustav kvalitete Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Krajem 2019. i početkom 2020. održane su fokusne skupine koje su dio procesa izrade standarda zanimanja. Na fokusnim skupinama raspravljalo se o ključnim poslovima te potrebnim znanjima i vještinama nužnim za kvalitetan rad fonetičara na različitim radnim mjestima. U razgovorima je potvrđena raznolikost poslova koje fonetičar obavlja i, slijedom toga, različitost mišljenja struke o kompetencijama koje su mu potrebne, ali i nužnost nastavka takvih razgovora s ciljem osvještavanja samoga tržišta rada o neuobičajenim no suvremenim kompetencijama koje fonetičar ima.

Znanstvena djelatnost – skupovi i časopis

Tijekom mandata organizirana su četiri skupa: 9. i 10. znanstveni skup *Istraživanja govora* te 4. i 5. međunarodna konferencija *Dani Ive Škarića*, no peti *Dani Ive Škarića*, zbog pandemije nisu održani, ali je objavljena pripremljena knjiga sažetaka.

Iako smo o tome ranije izvještavali, navodimo predsjednike Organizacijskih i Programskih odbora naših skupova. Predsjednica Organizacijskoga odbora devetih *Istraživanja govora* bila je doc. dr. sc. Elenmari Pletikos Olof, a predsjednik Programskoga odbora izv. prof. dr. sc. Nikolaj Lazić. Središnja tema skupa bila je prozodija govora. Predsjednik Organizacijskoga odbora desetih *Istraživanja govora* bio je izv. prof. dr. sc. Marko Liker, a predsjednica Programskoga odbora izv. prof. dr. sc. Jelena Vlašić Duić. Središnja tema skupa bila je koartikulacija i instrumentalne fiziološke tehnike. Voditelj 4. međunarodne konferencije *Dani Ive Škarića* bio je Davor Stanković, prof. kao predsjednik Organizacijskoga odbora i izv. prof. dr. sc. Anita Runjić-Stoilova kao predsjednica Programskoga odbora, dok su pete *Dane Ive Škarića* pripremale doc. dr. sc. Alma Vančura u ulozi predsjednice Organizacijskoga odbora i prof. dr. sc. Gordana Varošaneć-Škarić kao predsjednica Programskoga odbora.

Odlukama organizatora devetih *Istraživanja govora* i četvrtih *Dana Ive Škarića* o administrativnoj i financijskoj organizaciji konferencija unutar Hrvatskoga filološkog društva, a provedenim uz suglasnost užega Predsjedništva HFD-a, Odjel za fonetiku samo formalno postaje suorganizator spomenutih događanja te se skupovi mogu organizirati u potpunosti bez sudjelovanja Odjela. Svjesni pragmatičnosti takvih odluka skrećemo pozornost, kako budućem Predsjedništvu tako i budućim organizatorima skupova, da Odjel ima različite uloge u organizaciji te da bi se praksa kojoj smo svjedočili tijekom mandata trebala mijenjati, odnosno Odjel za fonetiku bi trebao biti aktivno uključen u pripreme od samoga početka, tj. imenovanja predsjednika odbora do sudjelovanja u natjecajima i promociji skupa.

Časopis *Govor* je pod vodstvom glavne i odgovorne urednice prof. dr. sc. Gordane Varošaneć-Škarić od 2015. godine te je na početku mandata ovoga Predsjedništva, a godinu dana poslije promjene glavne urednice, postigao i zadržao redovitost, u cijelosti je digitaliziran i uključen na portal Hrčak što povećava vidljivost i citiranost. Časopis je i dalje klasificiran u nacionalnoj klasifikaciji kao A1, izlazi redovito, slijedi suvremene uređivačke trendove i najvećim je dijelom financiran iz sredstava Ministarstva znanosti i obrazovanja.

Projekti

U skladu s postavljenim ciljevima, tijekom mandata su ostvarena dva stručna projekta: proGOVORi i Mali i veliki čitači.

Projekt proGOVORi proveden je u Gimnaziji Antuna Vrančića u Šibeniku tijekom akademske godine 2017./2018. u organizaciji Odjela za fonetiku, a financiralo ga je Ministarstvo znanosti i obrazovanja iz sredstava za Izvaninstitucionalni odgoj i obrazovanje. Autorice projekta su Ana Vlah, mag. educ. art. orator. i doc. dr. sc. Diana Tomić. Obrazovni program razvijen u sklopu projekta koristi sadržaje, odnosno znanja iz retorike i komunikologije, kako bi učenici osvijestili i unaprijedili vještine medijske i informacijske pismenosti, kritičko promatranje medija te kreiranje medijskih sadržaja u atmosferi neformalne edukacije.

Projekt Mali i veliki čitači je prijavljen u suradnji s OŠ Trnjanska i DV Iskrice iz Zagreba. Projekt je financirala Udruga RTL pomaže djeci. Autorica projekta je izv. prof. dr. sc. Jelena Vlašić Duić u suradnji s učiteljicama razredne nastave OŠ Trnjanska, a suradnice na projektu su doc. dr. sc. Elenmari Pletikos Olof i doc. dr. sc. Diana Tomić. Budući da projekt Mali i veliki čitači nije predstavljen u prethodnim izvještajima, opisat ćemo ga u nastavku.

Projekt se temelji na iskustvima učitelja i istraživanjima koja pokazuju da djeca premalo čitaju naglas i da se vrlo malo pozornosti posvećuje izražajnom čitanju. U Hrvatskoj se promiče čitanje naglas, postoje kampanje čitanja naglas i natjecanje u čitanju naglas, ali ne postoje projekti u kojima bi djeca čitala djeci. Projekt je zamišljen tako da studenti (*veliki čitači*) primjenom svojih fonetskih znanja, čitalačkih i edukacijskih vještina pouče djecu mlađega školskog uzrasta (*male čitače*) da postanu bolji čitači i unaprijede svoje izražajno čitanje naglas te da svojim izražajnim govornim izvedbama potaknu na čitanje i razvijanje aktivnoga slušanja djecu predškolskoga uzrasta. Studenti diplomskoga studija fonetike (odabrani po vrsnoći i pod vodstvom mentorica) poučavat će učenike od prvoga do četvrtoga razreda izražajnome glasnom čitanju. Na studiju fonetike studenti stječu kompetencije za uvježbavanje izražajnoga čitanja u kojemu se stankama, tempom, intenzitetom, intonacijom, bojom glasa, dikcijom i sl. interpretira tekst, tj. oslikavaju značenja, emocije, stavovi prema tekstu i/ili publici. Nakon što sa studentima uvježbaju govornu izvedbu, nekoliko najboljih učenika-interpretatora posjetit će predškolsku skupinu u vrtiću i čitati im. Projekt Mali i veliki čitači trebao je biti proveden tijekom pandemijske godine, ali planirane aktivnosti, nažalost, nisu provedene, no kontakti s partnerskom školom i dalje su aktivni te se dogovaraju buduće aktivnosti, ovisno o epidemiološkoj situaciji.

Sudjelovanje na skupovima i ostale aktivnosti

Sudjelovanje članova na različitim međunarodnim i domaćim skupovima posebno je važna aktivnost o kojoj smo redovito izvještavali svih ranijih godina. U drugoj polovici 2019. održana su za fonetičare dva važna skupa: 19. međunarodni kongres fonetskih znanosti (ICPhS) i deseta *Istraživanja govora*. Oba skupa pojedinačno su prikazana u prošlom broju, dok je većina planiranih skupova za 2020. bila otkazana ili održana virtualno. Trend otkazivanja i virtualnih konferencija se nastavlja, što vidimo na primjeru konferencija na kojima redovito sudjeluju naši članovi, poput konferencije Međunarodne asocijacije za kliničku lingvistiku i fonetiku koja se odgađa za 2021. ili osme konferencije *Retorika u društvu* koja se odgađa za 2023.

Izbori novoga predsjedništva također su odgođeni zbog nemogućnosti organizacije izborne Skupštine uživo, jednako kao i redovita predavanja u akademskoj godini 2020./2021. Ovisno o epidemiološkoj situaciji, izborna skupština je planirana za lipanj 2021., a sve aktivnosti Odjela su zamrznute u akademskoj godini 2020./2021.

Prilično izazovan četverogodišnji mandat, koji je započeo financijskim izazovima koje smo djelomično prevladali, a završio pandemijom koju tek prevladavamo, ipak procjenjujemo kao uspješan. Većina ciljeva je ostvarena, te smo, što je možda čak i važnije, utvrdili prioritete na kojima u budućnosti treba raditi. Zbog toga se nadamo da će kolege koji će preuzeti funkciju završiti zadatke koji ostaju nedovršeni, poput izmjene važnog, ali pomalo zastarjelog Pravilnika Odjela za fonetiku iz 1995., i uspješno nastaviti sa svim već tradicionalnim aktivnostima.

Predsjedništvo na kraju želi i u pisanom obliku zahvaliti svima koji su sudjelovali u (p)opisanim aktivnostima: svim predavačima koji su izdvojili svoje vrijeme i podijelili znanje na stručnim predavanjima, ali i publici koja je imala potrebu doći, vodstvima strukovnih udruga fonetičara na dijalogu, fonetičarima iz različitih djelatnosti te ostalim stručnjacima na odazivu za sudjelovanje u vođenim raspravama u sklopu fokusnih skupina, predsjednicima Organizacijskih i Programskih odbora naših skupova, glavnoj urednici i uredništvu časopisa *Govor*, autoricama projekata koji su održani tijekom ovoga četverogodišnjeg razdoblja i svim članovima Odjela za fonetiku koji unaprjeđuju struku.

Novo Predsjedništvo još uvijek nije izabrano, no i njima, tko god da bio, želimo uspješan i plodan mandat uz iskrenu, kolegijalnu podršku.